



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

V. Quæ Scientia sit subalternans, & quæ subalternata: Quæ subalternatio ad illas sufficiat, & quæ non sufficiat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

xis; ut representat suum objectum præcisè, est speculatio, ut patet, ergò, &c.

CIV. Obijcies tamen, Intellectus extensione fit practicus; sed extensio est ad actus alterius potentia, ergò, &c.

CV. Respondeo negando minorem; quia extensio, etiam fit ad actus proprios non existentes, cum incipiunt existere, ut consideranti patebit: melius tamen dicitur intellectus extensione speculationis ad directionem operis fieri practicus. Ita præcitatus Bacho eodem loco: *ex hoc autem, quod intellectus tendit in objectum considerando ipsum ut applicabile ad opus, dictando quid imitandum, & quid fugiendum, tali extensione fit practicus, & ita praxis completur omnino in intellectu.*

CVI. Instabis, actus intellectus sunt speculationes; ergò intellectus, extensione ad proprios actus, non fit practicus: probatur consequentia; quia per solam extensionem ad praxim fit practicus; speculationes verò non sunt praxes, ergò, &c.

CVII. Respondeo distinguendo majorem: actus intellectus sunt speculationes respectu proprii objecti, siue quà actus non tradentes præcepta & regulas, secundum quas fieri debet (quomodò se habent præmissæ ad conclusionem) concedo antecedens: respectu alterius actus directi, siue quà actus tradentes suas præcepta regulas & secundum quas fieri debet, nego antecedens; non enim video cur minus unus actus intellectus per alium dirigi possit, quàm unus actus voluntatis per actum intellectus.

PARAGRAPHVS IV.

A quo fine Scientia aliqua dicatur Speculativa aut Practica.

CVIII. **A**ntè Resolutionem Nota Scientia alicujus esse duplicem finem; unum intrinsecum, & dicitur finis ipsius Scientia; quia scilicet Scientia per se & ex natura sua tendit in illum; quomodò frenifactoria artis finis intrinsecus est frenum: alterum extrinsecum, & dicitur finis scientis; quia scilicet sciens in illum refert suam Scientiam, ità frena-facientis finis extrinsecus est domare equos, victum lucrari, vel quidpiam simile, pro varia scientis intentione. Hoc præmissò, sit

RESOLUTIO.

CIX. **D**ico, Scientiam dici speculativam, aut practicam, à fine intrinseco; tum quia ille unus, tum quia Scientia in illum ex natura sua tendit; alter verò multiplex & varius; & in illum Scientia non nisi per accidens tendit, ut consideranti patebit, ergò, &c.

PARAGRAPHVS V.

Qua Scientia sit subalternans, & qua subalternata:

Qua subalternatio ad illas sufficiat, & qua non sufficiat.

RESOLUTIO I.

CX. **D**ico 1º, Scientia subalternans dicitur, à qua dependet altera; subalternata verò,

quæ dependet ab altera: pro cuius intelligentia clariori,

CXI. Nota, tribus modis unam Scientiam posse ab altera dependere, siue alteri subalternari, juxta Aristotelem 1º. Post. cap. 9º.

CXII. 1º. ratione finis, cum scilicet finis unius ordinatur ad finem alterius, siue cum finis unius continetur sub fine alterius: sic ars frenifactoria ordinatur ad equestrem, equestris ad militarem, &c.

CXIII. 2º. Ratione Principiorum, cum scilicet unius Scientia principia, siue præmissæ, demonstrantur in alia Scientia, siue sunt conclusiones alterius; ex quo rectè dicitur conformiter ad Aristotelem 1º. Post. Text. 100. Scientiam subalternatam se habere ad subalternantem; sicut demonstratio quia ad demonstrationem propter quid; nam sicut hujus principia (saltem 1ª, & immediata) in illa non demonstrantur, sed bene illius; ità subalternantis principia, in hac non demonstrantur, bene autem subalternatæ in subalternante.

CXIV. 3º. Ratione objecti, cum scilicet objectum unius contractum per aliquod accidens, continetur sub objecto alterius secundum se sumptum.

RESOLUTIO II.

CXV. **D**ico 2º, pro hac re confusissima, si quis singula minutatim velit discutere, ut notat P. Comptonus Disput. 19. de anima Sect. 2ª. Subalternatio ratione finis aut principiorum, non sufficit ad hoc, ut aliqua Scientia dicatur subalternata; sed requiritur ut sit subalternatio ratione objecti, sic ut objectum unius contractum per aliquod accidens, contineatur sub objecto alterius. Ità PP. Nostri Complutenses post multos alios. Log. Disp. 19. q. 1ª.

CXVI. Probatur, quia Scientia subalternata & subalternans debent plus quàm pars & pars ejusdem Scientia distingui; sed si dicta subordinatio sufficeret, non aliter distinguerentur, ut patet ex partibus Logica, quarum illa, quæ est de demonstratione per definitionem v.g. subalternatur quoad finem & principia, illi, quæ est de definitione, ergò, &c.

CXVII. Confirmatur, Scientia subalternata debet se habere ad subalternantem, sicut numerus sonorus ad numerum, sicut homo albus ad hominem, &c. sed hæc distinguuntur aliter, quàm fine & principiis intrinsecis, puta accidente super-addito, ergò, &c. minor patet, probatur major ex Aristotele 1º. Post. Textu 20. ubi docet, *Subjectum subalternata debere esse alterum à subjecto subalternantis.* Et lib. 2º. cap. 10. de Scientia subalternante, & subalternata loquens ait, *hujusmodi autem sunt, quæcumque sic se habent ad invicem, quod alterum sub altero est;* ly verò alterum importat solam distinctionem accidentalem, ut monuimus in Porphyrio. Ex his

CXVIII. Colliges, subalternationem ratione finis, principiorum & objecti, debere simul concurrere ad hoc, ut una Scientia dicatur subalternata, altera subalternans; cavendum tamen ne objectum subalternatæ dicatur; aut essentialiter diversum ab objecto subalternantis, quomodò se habet Scientia de homine ad Scientiam de animali; aut ità accidentaliter diversum, ut præcisè de accidente, per quod differt, aliquid demonstret; quia alioqui nulla esset subalternatio principiorum, sed principia omnino

omnino diversa (ut consideranti patebit) ac proinde essent Scientiæ omnino independentes & diversæ; sed differentia illa accidentalis non nisi debet se habere ut parziale objectum in demonstrationibus subalternatæ.

PARAGRAPHVS VI.

An Scientia Subalternata sit vera & propriè dicta Scientia.

RESOLUTIO.

CXIX. **D**ico, in rigore, Scientia Subalternata est vera & propriè dicta Scientia.

CXX. Probatur, quia constat ex principiis veris & necessariis ex parte sua: ex eo verò, quod illius principia in ipsa non demonstrantur, & non sit assecutus intellectus de illis; solum sequitur, illum ex parte sua dubitanter procedere, & quasi opinari; non tamen ex parte objecti, à quo & aliis principiorum ejus demonstrationibus totalem accipit assecurationem, quæ sola ad veram & propriè dictam Scientiam in rigore sufficit, ut Scientiæ definitionem consideranti patebit. Unde potest quis habere veram Scientiam subalternatam, licet subalternantem non habeat; sed solum fidem de principiis ejus, ut vel ex ipso D. Thoma 1^o. p. q. 1. art. 2^o. patet, *Sicut musica credit principia sibi tradita ab Arithmetica: ita doctrina sacra credit principia revelata sibi à Deo.* Vide PP. Nostros Complutenses Disp. suprà citatâ quæst. 3^a.

CXXI. Dices fortè sequi, Scientiam ut sic, tunc quidem fore Scientiam, sed non constituere scientem, defectu certitudinis cognoscentis.

CXXII. Respondeo, disputationem esse de nomine, & dici debere constituere scientem, quæ præcisè Scientiam illam habentem constituit; quæ verò fidem & opinionem de principiis Scientiæ subalternantis, credentem & opinantem duntaxat.

DVBIUM IV.

An Scientia Totalis sit qualitas simplex.

CXXIII. **A**ntè Resolutionem hujus quæstionis, quæ, ut notant Logic. Disput. 19. q. 4. Doctissimi PP. Nostri Complutenses, *Est inter difficiles difficilissima, & in qua nobiles Metaphysici post assiduam meditationem, longumque laborem, nihil unde quaque satisfaciens inveniisse se putant.*

CXXIV. Suppono 1^o, Scientiam habituales suprà num. 95. definitam, à Philosophis dividi in Totalem & Partialem: Partialis est habitus alicujus conclusionis demonstrativæ: Totalis est collectio omnium habituum (si dentur) omnium conclusionum demonstrativarum istius Scientiæ.

CXXV. Suppono 2^o, dubium procedere de Scientia Totali habituali, ut v. g. de habitu totali inclinante, & facilitante intellectum ad omnes conclusiones alicujus Scientiæ actuales producendas: non verò de totali actuali, quam certum est apud omnes constari ex omnibus conclusionibus demonstrativis alicujus Scientiæ actualibus, quæ, præterquam quod numquam sint simul in eodem intellectu, sunt tot diversæ qualitates, quot sunt diversæ conclusiones.

CXXVI. Suppono 3^o, dubium hoc procedere ex hypothesi, quod dentur habitus à potentia & ejus transacto exercitio distincti, cujus contrarium

nos in libris de Anima. His notatis, sit

RESOLUTIO.

CXXVII. **D**ico, Scientia Totalis habitualis, &c. non est qualitas simplex; sed aggregatum ex omnibus partialibus habitibus, unum per ordinem ad eundem habitum attributionis: ita Scotista post Subtilissimum Scotum q. 3. Prologi, & in 3^{um} Dist. 25. q. 2. item Nominales, Suarez, Hurtadus, &c. an autem sit unicus omnium scientiarum, an plures totales, patebit ex dubio sequenti.

CXXVIII. Probatur 1^a pars, quia si esset qualitas simplex, vel totus simul produceretur, vel successivè per partes: non 2^{um}, ut patet, quia inde sequitur intentum: neque etiam 1^{um}, quia aliqui per unum actum scientificum produceretur totus, & æquè faciliteret ad conclusiones specie diversas, quæ in eadem scientia reperiuntur, ac ad ejusdem speciei cum actu, à quo productus esset; quod est omnino contrà experientiam; ergò, &c.

CXXIX. Nec responderi potest 1^o, facilitare quidem ad omnes; sed ita remissè, ut vix percipi possit: 2^o, non facilitare ad actus specie diversos ab eo, à quo productus est, nisi ejus potentia ad illos actuetur per actus illis similes, per quos extendatur; eo ferè modo, quo non facilitat ad actus similes illi, à quo productus est, nisi ejus potentia ad illos actuetur per actus novos illi similes, per quos intendatur; licet fuerit ibi totus, & solum non totaliter actus, sive quoad extensionem, sive quoad intensionem.

CXXX. Contrà enim est 1^o, quod habitus communiter definiatur facilitas (sive remissa, sive intensa) ad actus similes iis, à quibus productus est; esset autem æquè ad dissimiles, ac ad similes: 2^o, dicta actuatio omnino otiosa est, & superflua, si alios actus non comproducat cum prioribus, nec entitatem prioris habitus per additionem novæ entitatis confortet, & aliis actibus producendis proportionet, ut consideranti patebit: si verò id præstet, dicitur esse novus habitus superadditus: 3^o, sequitur eundem habitum v. g. Logicæ æquè intensum ex hypothesi circa discursum, quam circa definitionem eliciendam, simul intendi & remitti; sed hoc est absurdum, ergò, &c. minor probatur, quia Logicus continuò illum actuet per actus definitionum, intendetur (ut facientur Adversarii;) totaliter cesset ab actibus discursuum & actuone per illos, remitteretur, ut patet, ergò, &c.

CXXXI. Objicies tamen ex P. Ioanne à S. Thoma Logic. q. 27. potentia intellectiva, visiva, &c. est una simplex qualitas, licet se extendat ad actus specie diversos eliciendos; idem dic de habitu fidei, charitatis &c. ergò idem dici poterit de Scientia totali habituali.

CXXXII. Respondeo esse latam disparitatem; 1^o, quod illæ potentie dent simpliciter posse; illi verò habitus acquisiti; non nisi facile posse. 2^o, quod illæ potentie & habitus infusi fidei, charitatis, &c. non sint semina suorum actuum, seu quod à suis actibus non producantur, sicut habitus Scientiæ; sed potentie ab anima, & dicti habitus à Deo per infusionem producantur: si verò ad actus specie diversos se extendere possint, id refundendum in particularem naturam principiorum communium